

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

Лариса Біденко,

к. пед. н., доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

Ганна Кисельова,

ст.викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

АУДИТОРНИЙ ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасному освітньому просторі неможливо існувати без уміння самостійно отримувати певні знання, вести постійний самостійний пошук навчальної інформації, творчо використовувати набуте. Отже, ключового значення набуває поняття «самостійність».

І для студентів, і для викладачів уже стало очевидним, що зараз у вищій школі йде глобальна переорієнтація освітнього процесу, зміщення пріоритетів з викладацької діяльності на навчальну самостійну діяльність студента. Саме студент прогнозує для себе власну особистісну стратегію розвитку і шукає притаманні йому шляхи реалізації своїх навчальних цілей.

Виховання компетентної особистості, яка орієнтована на майбутнє, що здатна вирішувати типові проблеми та завдання, виходячи з самостійно набутого навчального досвіду і адекватного оцінювання ситуації, – так визначають науковці основну мету викладача у сучасному освітньому просторі [5, с. 97].

Мета розвідки – описати методику застосування аудіолінгвального методу на практичних заняттях з української мови у процесі підготовки іноземних студентів до самостійного навчання.

Останнім часом багато досвідчених викладачів надають перевагу тьюторській діяльності, де перетинаються компетенції викладача, вчителя, тренера (коуча). Тьютор (тьютор) – це спеціаліст з формування майбутнього, який

має розгледіти потенціал учня, допомогти побудувати ідеальну траєкторію руху, змодельовати оптимальний шлях. За влучним виразом фахівця, тьютор – це милиця, яка допомагає рухатись на певному етапі і яка згодом має стати непотрібною [7]. Таким чином, тьюторські компетенції сьогодні стають пріоритетними і у вітчизняній практиці викладання.

Наведені положення органічно реалізуються у курсі розвитку українського мовлення. Цей курс викладається на початковому етапі навчання. Основою курсу є аудіолінгвальний метод як такий, що спирається переважно на слуховий канал сприйняття, передбачає багаторазове прослуховування та промовляння мовленнєвих моделей, сприяє швидкому утворенню необхідних мовленнєвих автоматизмів [8, с. 97]. Крім того, цей метод навчання іноземних мов добре поєднується з іншими традиційними й інноваційними методами.

Традиційно аудіолінгвальний метод маніфестує як головний критерій успішності сприйняття та передачу повідомлення, яке має значущий мовленнєвий статус; організація же мовного матеріалу орієнтована не на форму мовної моделі, а на її функцію, через яку усвідомлюється форма. Формування лексичної та граматичної довершеності висловлювання розглядається як вторинне по відношенню до думки. Процес оволодіння структурами мови у межах цього методу поділяється на чотири етапи: заучування шляхом відтворення, свідомий вибір нової моделі при її протиставленні з вже відомими, тренування в мовній реалізації моделі, вільне вживання моделі.

Слідом за науковцями [8, с. 114], ми вважаємо безумовними перевагами аудіолінгвального методу його практичну спрямованість, відпрацювання мовної моделі через мовленнєві вправи, формування мовної компетенції через усвідомлення функції граматичних явищ, наявність широких можливостей використання у навчальному процесі самостійної роботи студента на базі чисельних інформаційних технологій.

Кожна з вісьмох мовленнєвих тем навчального курсу поділяється на три практикуми: фонетичний, мовленнєвий і лексико-граматичний (аудиторний практикум ми розглядаємо як форму навчання, у якій домінує самостійна

діяльність учня під керівництвом викладача). Кожен з цих практикумів дає багато можливостей для організації самостійної роботи іноземних студентів. У залежності від етапу навчання, ця діяльність дозволяє реалізувати різноманітні освітні та особистісні цілі: систематизувати або закріпити набуті знання (або уміння, або навички), розвивати когнітивні здібності, стимулювати пізнавальну активність, творчу ініціативу, виховувати відповідальність за результат навчальної діяльності, формувати конкурентоспроможність тощо.

У ході виконання фонетичного практикуму учням пропонується самостійно відпрацювати вимову нових слів, використовуючи аудіозаписи з еталонним вимовлянням та наявні комп'ютерні ресурси. Під час контролю викладач виявляє фонетичні явища, які складають труднощі для студента, і пропонує план самостійної роботи для їхнього подолання.

Ядром теми курсу є мовленнєвий практикум, який базується на матричному аудіотексті та передбачає аудиторну самостійну навчальну роботу під керівництвом викладача. Мета мовленнєвого практикуму – створення в аудіальній пам'яті студентів стійких мовленнєвих моделей, що відрізняються високою комунікативною значущістю і частотністю вживання. Формування мовної матриці в довготривалій пам'яті студента здійснюється за допомогою послідовних методичних кроків. Спочатку відбувається багаторазове «сліпе» прослуховування слів, фраз і речень. Після цього студенти багаторазово промовляють ці мовні елементи услід за аудіозразком (складість вправ при цьому постійно наростає). Проговорювання виконується у різних мовних вправах, у різноманітному контекстуальному оточенні, з аудіальною опорою, а потім і без неї. Після цього викладач спрямовує зусилля учнів на самостійну роботу, яка полягає в неодноразовому прослуховуванні та промовлянні матричного тексту протягом декількох днів. Студент має усвідомлювати, що для досягнення позитивного результату ця умова є вирішальною – для створення стійкого матричного аудіального еталону у свідомості особистості часовий чинник має першорядне значення. Викладач контролює результат самостійної роботи, виявляє проблеми та пропонує подальший шлях для їхнього вирішення. На

завершальному етапі практикуму студентам пропонується, використовуючи набуті знання та навички, побудувати власні усні висловлювання спочатку репродуктивного, а зрештою репродуктивно-продуктивного та продуктивного характеру.

Поділяючи точку зору науковця, вважаємо що заняття з іноземної мови не має бути заняттям про мову. Воно повинно вестися мовою, яка вивчається, і обов'язково спрямовано на формування навичок говоріння [5, с. 42]. Мовний практикум органічно доповнює курс з розвитку зв'язного українського мовлення. Його метою є формування лексичних і граматичних навичок на рівні уміння використання лінгвістичних знань у спілкуванні. Практикум складається з однотипних завдань, що дозволяє використовувати керування викладача тільки на перших етапах. Завдяки такому структуруванню навчального матеріалу студенти дуже швидко починають розуміти, що і як потрібно робити, а викладач тільки контролює і оцінює їхню роботу, надає необхідні рекомендації тощо. Завдання охоплюють усі мовні рівні і передбачають досконалий лінгвістичний аналіз еталонного тексту. Завдання лексичного рівня дозволяють розширювати індивідуальні семантичні поля студентів. Учням пропонується, наприклад, виписати з тексту слова з певними лексичними значеннями (наприклад, назви професій, слова, які позначають час, навчальні предмети тощо); визначити слова, які мають омонімічні, синонімічні або антонімічні відношення; з'єднати слово та його дефініцію; виписати з тексту слова, які є власними назвами, та проаналізувати їхнє написання тощо.

Звертаючись до словотворення, учні знаходять у тексті споріднені слова; аналізують творення та написання складних слів, аббревіатур; утворюють споріднені слова різних частин мови. На рівні морфології та синтаксису опановується активний граматичний матеріал, аналізується використання у тексті нових граматичних явищ й актуалізуються знання про ті, що вивчалися раніше, в курсі граматики української мови. Завершуючи самостійну роботу над лексико-граматичним практикумом, складається автентичний текст репродуктивно-продуктивного характеру. Слід зазначити, що мовний практикум

виконується в робочих зошитах, що дозволяє студенту правильно організувати матеріал, бачити та виправляти недоліки, наочно демонструвати власні навчальні досягнення.

Отже, практикум з української мови як іноземної мови навчання є ефективною формою організації самостійної роботи учня під керівництвом викладача. Він надає студенту багаті можливості і в подальшому самостійно аналізувати, систематизувати, творчо застосовувати мовну та мовленнєву інформацію.

Список використаних джерел:

1. Завгородний В. А. Аудіолінгвальний метод у практиці навчання іноземних студентів російськомовного спілкування / В. А. Завгородний, А. И. Киселева. – Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. пр. – Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. – вип. №6(40) – 466 с.

3. Пассов Е. И. Аудиолингвальный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 214 с.

4. «Мій університет»: навчальний посібник з розвитку зв'язного мовлення для студентів –іноземців ПВ / / Л. В. Биденко, В. А. Завгородний, А. И. Киселева, А. В. Шевцова. – Суми : СумГУ, 2017. – 119 с.

5. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций : пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е. Н. Соловова. – 3-е изд. – М. : Просвещение, 2005. – 239 с.

7. Мірошніченко Є. Як учителю стати тьютором і чому це важливо? <http://osvitanova.com.ua/posts/651>

8. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам : учеб. пособие. / А. Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2008. – 188 с.